

31

II/2021

МУЗИКОЛОГИЈА
MUSICOLOGY

**Музичка критика,
идеологија и политика**

**Music Criticism,
Ideology and Politics**

Гост уредник ИВАНА МЕДИЋ

Guest Editor IVANA MEDIĆ

Часопис МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ
Journal of THE INSTITUTE OF MUSICOLOGY SASA

Музикологија

Часопис Музиколошког института САНУ

Musicology

Journal of the Institute of Musicology SASA

~

31 (II/2021)

~

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК / EDITOR-IN-CHIEF

Александар Васић / Aleksandar Vasić

РЕДАКЦИЈА / EDITORIAL BOARD

Ивана Васић, Јелена Јовановић, Данка Лајић Михајловић, Ивана Медић, Биљана Милановић,
Весна Пено, Катарина Томашевић /

Ivana Vesić, Jelena Jovanović, Danka Lajić Mihajlović, Ivana Medić, Biljana Milanović, Vesna Peno,
Katarina Tomašević

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ / EDITORIAL ASSISTANT

Милош Браловић / Miloš Bralović

МЕЂУНАРОДНИ УРЕЂИВАЧКИ САВЕТ / INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL

Светислав Божић (САНУ), Џим Семсон (Лондон), Алберт ван дер Schoot (Амстердам), Јармила
Габријелова (Праг), Разија Султанова (Лондон), Денис Колинс (Квинсленд), Сванибор Петан
(Љубљана), Здравко Блажековић (Њујорк), Дејв Вилсон (Велингтон), Данијела Ш. Берд
(Кардиф) / Svetislav Božić (SASA), Jim Samson (London), Albert van der Schoot (Amsterdam),
Jarmila Gabrijelova (Prague), Razia Sultanova (Cambridge), Denis Collins (Queensland), Svanibor
Pettan (Ljubljana), Zdravko Blažeković (New York), Dave Wilson (Wellington), Danijela S. Beard
(Cardiff)

Музикологија је рецензирани научни часопис у издању Музиколошког института САНУ. Посвећен је проучавању музике као естетског, културног, историјског и друштвеног феномена и примарно усмерен на музиколошка и етномузиколошка истраживања. Редакција такође прихвата интердисциплинарне радове у чијем је фокусу музика. Часопис излази два пута годишње. Упутства за ауторе се могу преузети овде: <https://music.sanu.ac.rs/en/instructions-for-authors/>

Musicology is a peer-reviewed journal published by the Institute of Musicology SASA (Belgrade). It is dedicated to the research of music as an aesthetical, cultural, historical and social phenomenon and primarily focused on musicological and ethnomusicological research. Editorial board also welcomes music-centred interdisciplinary research. The journal is published semiannually. Instructions for authors can be found on the following address: <https://music.sanu.ac.rs/en/instructions-for-authors/>

ISSN 1450-9814

eISSN 2406-0976

UDK 78(05)

БЕОГРАД 2021.

BELGRADE 2021

Одрицање од одговорности / Disclaimer

Садржај објављених текстова одражава искључиво ставове њихових аутора. Уредник и редакција не носе одговорност за тачност изнетих података. Електронске адресе и линкови су тачни у тренутку објављивања ове свеске. Уредник и редакција не одговарају за трајност, тачност и прикладност линкованог садржаја. /

The content of published articles reflects only the individual authors' opinions, and not those of the editor and the editorial board. Responsibility for the information and views expressed in the articles therein lies entirely with the author(s). Electronic addresses and links are correct at the moment of the publication of this volume. The editor and the editorial board are not responsible for the persistence or accuracy of urls for external or third-party websites referred, and do not guarantee that any content on such websites is, or will remain, accurate and appropriate.

ПРЕВОДИОЦИ / TRANSLATORS

Ранка Гашић, Ивана Медић, Александар Васић, Милош Браловић /
Ranka Gašić, Ivana Medić, Aleksandar Vasić, Miloš Bralović

ЛЕКТОР ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК / ENGLISH-LANGUAGE EDITING

Ивана Медић / Ivana Medić

ЛЕКТОРИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК / SERBIAN-LANGUAGE EDITING

Јелена Јанковић-Бегуш, Александар Васић / Jelena Janković-Beguš, Aleksandar Vasić

КОРЕКТУРА / PROOFREADING

Милош Браловић, Александар Васић / Miloš Bralović, Aleksandar Vasić

ДИЗАЈН И ТЕХНИЧКА ОБРАДА / DESIGN & PREPRESS

Милан Шупут / Milan Šuput

ШТАМПА / PRINTED BY

Скрипта Интернационал, Београд / Scripta Internacional, Belgrade

Часопис је индексан на <http://doiserbia.nb.rs/> и у међународним базама ProQuest и Web of Science. /

The journal is indexed in <http://doiserbia.nb.rs/>, and in the international databases ProQuest and Web of Science.

Објављивање часописа финансијски је помогао Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство културе и информисања Републике Србије / The publication of this volume was supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development and the Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia

САДРЖАЈ / CONTENTS

РЕЧ УРЕДНИКА / EDITOR'S FOREWORD
9–12

ТЕМА БРОЈА / THE MAIN THEME
МУЗИЧКА КРИТИКА, ИДЕОЛОГИЈА И ПОЛИТИКА /
MUSIC CRITICISM, IDEOLOGY AND POLITICS
Госћӣ уредник ИВАНА МЕДИЋ / Guest Editor IVANA MEDIĆ

Ashley Holdsworth Quinn
“CRISP AS A CREAM CRACKER”:
NIKOLAI ORLOFF AND BRITISH MUSICAL JOURNALISM
Ешли Холдсворѿ Квин
„Хрскав попут бисквита с кремом“:
НИКОЛАЈ ОРЛОВ И БРИТАНСКО МУЗИЧКО НОВИНАРСТВО
15–35

Svetlana Savenko
BORIS ASAFIEV AS A STRAVINSKY SCHOLAR
Светлана Савенко
БОРИС АСАФЈЕВ КАО ПРОУЧАВАЛАЦ ОПУСА ИГОРА СТРАВИНСКОГ
37–47

Patrick Becker-Naydenov
THE THREE SEASONS – PRAGUE SPRING, WORLD YOUTH SUMMER AND
'SOFIA AUTUMN,' OR: THE ANTI-EVENT, THE AVANT-GARDE, AND THE
BEGINNING OF BULGARIA'S NEW FOLKLORE WAY

Пајриќ Бекер-Најденов

Три годишња доба – „Прашко пролеће“, „Светско омладинско лето“ и „Софијска јесен“, или: антидогађај, авангарда и почетак новог фолкорног таласа у Бугарској

49–58

Miloš Bralović and Ivana Medić

THE COMPOSER AND HIS CRITICS: THE RECEPTION OF STANOJLO RAJČIĆ'S WORKS IN THE LIGHT OF CRUCIAL EVENTS FOR THE DEVELOPMENT OF SERBIAN MUSIC IN THE XX CENTURY

Милош Браловић и Ивана Медућ

КОМПОЗИТОР И ЊЕГОВИ КРИТИЧАРИ: РЕЦЕПЦИЈА СТВАРАЛАШТВА СТАНОЈЛА РАЈЧИЋА У СВЕТАЛУ ПРЕЛОМНИХ ДОГАЂАЈА ЗА РАЗВОЈ СРПСКЕ МУЗИКЕ У XX ВЕКУ

59–94

Jelena Janković Beguš

MUSIC-THEORETICAL WRITINGS OF VLASTIMIR TRAJKOVIĆ AS A REFLECTION OF HIS ADVOCATING FOR A NEW RECOGNITION OF SERBIAN ART MUSIC

Јелена Јанковић Беђуш

Музичко-теоријски написи Властимира Трајковића у светлу залагања за ново вредновање српске уметничке музике

95–126

VARIA

Vesna Sara Peno

PATRIARCHIAL IFOS IN THE PERCEPTION OF GREEK CHURCH CHANTERS

Весна Сара Пено

ПАТРИЈАРШИЈСКИ ИФОС У ПЕРЦЕПЦИЈИ ЈЕЛИНСКИХ ПОЈАЦА

129–144

Areti Tziboula and Anna-Maria Rentzeperi-Tsonou

HISTORICAL APPROACH TO THE OPERA LIBRETTO-THEME IN ITALY FROM THE END OF THE 16TH CENTURY TO THE FIRST ITALIAN REFORM

Ареџи Цибула и Ана-Марија Ренцејери-Цону
ИСТОРИЈСКИ ПРИСТУП ТЕМАМА ОПЕРСКИХ ЛИБРЕТА У ИТАЛИЈИ ОД
КРАЈА XVI ВЕКА ДО ПРВЕ ИТАЛИЈАНСКЕ РЕФОРМЕ
145–159

Francis Knights
J. S. BACH'S KEYBOARD WORKS: FROM PERFORMANCE TO RESEARCH
Франсис Најџс
ДЕЛА Ј. С. БАХА ЗА КЛАВИЈАТУРНЕ ИНСТРУМЕНТЕ: ОД ИЗВОЂЕЊА ДО
ПРОУЧАВАЊА
161–180

Aleksandar Vasić and Marija Golubović
THE MAGAZINE "GUSLE" (1911–1914) IN THE HISTORY OF SERBIAN
MUSIC PERIODICALS
Александар Васић и Марија Голубовић
ЧАСОПИС „ГУСЛЕ“ (1911–1914) У ИСТОРИЈИ СРПСКЕ МУЗИЧКЕ
ПЕРИОДИКЕ
181–211

Marija Tomić
ÉCOUTANT LA MUSIQUE DE PAN:
REGARDING THE ONTOLOGICAL HORIZONS OF 'PAUSE' IN CLAUDE
DEBUSSY'S SYRINX
Марија Томић
ÉCOUTANT LA MUSIQUE DE PAN: О ОНТОЛОШКОМ ПОТЕНЦИЈАЛУ 'ПАУЗЕ' У
ДЕБИСИЈЕВОМ ДЕЛУ СИРИНКС
213–229

Biljana Milanović
MUSICIANS' ATTITUDE TOWARDS CONCERT ACTIVITIES IN THE FIRST
YEAR OF THE PANDEMIC: BELGRADE CONTEXT
Биљана Милановић
ОДНОС МУЗИЧАРА ПРЕМА КОНЦЕРТНИМ АКТИВНОСТИМА У ПРВОЈ
ГОДИНИ ПАНДЕМИЈЕ: БЕОГРАДСКИ КОНТЕКСТ
231–256

НАУЧНА КРИТИКА И ПОЛЕМИКА / SCIENTIFIC REVIEWS AND
POLEMICS

Бојдан Ђаковић

ORTHODOXY, MUSIC, POLITICS AND ART IN RUSSIA AND EASTERN EUROPE.

EDITED BY IVAN MOODY AND IVANA MEDIĆ.

LONDON: UNIVERSITY OF GOLDSMITHS, CENTRE FOR RUSSIAN MUSIC;

BELGRADE: INSTITUTE OF MUSICOLOGY SASA, 2020

ISBN 978-86-80639-57-4 (IMSASA)

259–267

Тайјана Марковић

MILENA MEDIĆ. *MUSICA ANTE OCULOS: EKFRAZA I NJENE VRLINE éváργεια I
ékplήξis U VOKALNOJ MUZICI NA RAZMEĐU 16. I 17. VEKA.*

БЕОГРАД: ФАКУЛТЕТ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У

БЕОГРАДУ, 2020.

ISBN 978-86-81340-28-8.

269–275

Вања Сјасић

ВЛАДИМИР ЈОВАНОВИЋ. *100 ГОДИНА ОПЕРЕ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У*

БЕОГРАДУ. БЕОГРАД: ЧИГОЈА ШТАМПА, 2020.

ISBN 978-86-531-0625-6 (ЧШ)

277–282

IN MEMORIAM

Ана Ђорђевић

ДАНИЈЕЛА КУЛЕЗИЋ-ВИЛСОН

(ШАБАЦ, 13. ОКТОБАР 1966 – КОРК, ИРСКА, 15. АПРИЛ 2021)

285–288

ДАНИЈЕЛА КУЛЕЗИЋ-ВИЛСОН
(ШАБАЦ, 13. ОКТОБАР 1966 – КОРК, ИРСКА, 15. АПРИЛ 2021)

Петнаестог априла 2021. године, након дуге и тешке борбе са болешћу, прерано нас је напустила Данијела Кулезић-Вилсон (Danijela Kulezić-Wilson), музиколошкиња, ванредна професорка Школе за филм, музику и позориште Универзитета у Корку, Ирска (University College Cork). Својим радом унела је многобројне значајне новине у западноевропске токове истраживања филмске музике, чиме је истовремено отворила врата српске музикологије ка тој сфери музиколошких истраживања. Остаће упамћена по бритком уму и иновативним идејама које су остале забележене у њеним многобројним радовима. Њеним одласком српска и ирска музикологија изгубиле су бриљантног научника и истраживача, изузетног предавача и посвећеног ментора.

Данијела Кулезић-Вилсон је своје музичко образовање започела на клавирском одсеку Музичке школе „Михаило Вукдраговић“ у Шапцу. После завршене прве године школовање је наставила у Музичкој школи „Јосип Славенски“ у Београду, где је матурирала 1984. г. Студије музикологије је завршила на Факултету музичке уметности у Београду 1992. године, са дипломским радом *Улога музике Сергеја Прокофјева у сиваралашкиву четвртој филмске димензије Сергеја Ејзенштајна*, под менторством проф. др Мирјане Веселиновић-Хофман. То је први дипломски рад на београдској музикологији с темом из области филмске музике. У том смислу, он представља значајну иновацију и проширење у дотадашњој оријентацији Катедре за историју музике и музички фолклор ФМУ. Током студија радила је на Радио Београду као уредница и презентер (1986–1992). Након дипломирања радила је као извршни секретар Удружења композитора Србије и секретар Међународне трибине композитора (1993–1999). Такође је била ангажована као музичка сарадница у многим документарним и кратким филмовима и на телевизији. У Ирској је неколико година радила као наставник клавира и корепетитор у Музичкој школи у Слајгу (Sligo Academy of Music, 2002–2010). Како је интересовање за филмску музику није напустило, наставила је студије на Универзитету у Алстери (University of Ulster), Северна Ирска, где је докторила 2006. године, са дисертацијом *Composing on Screen: The Musicality of Film*, под супервизијом Џона Хила (John Hill), Хилари Брејсфилд (Hilary Bracefield), и Мартина Маклуна (Martin McLoone). После доктората краће време је предавала на Универзитету у Мејнуту (National University of Ireland, Maynooth), где је студентима основних и мастер студија држала курс о документарном и европском филму. Од 2010. предавала је на Универзитету у Корку, држећи студентима основних и мастер студија музикологије и филмских студија течајеве о филмској музици, филмском звуку, дизајну звука, као и интермедијским студијама (*Music and*

Cinema, Sound and the Moving Image, An Introduction to Intermedia Studies). Била је ментор за неколико мастер радова, као и за три докторске тезе; била је позивана као спољни испитивач на Колеџу „Голдсмитс“ Универзитета у Лондону (Goldsmiths, University of London), Универзитету у Единбургу (University of Edinburgh), као и на Технолошком универзитету „Свинбурн“ у Аустралији (Swinburne University of Technology, Australia).

Њени курсеви као и теме студентских радова које је менторисала, одликовали су интердисциплинарним приступом који је повезивао музику и филм на врло занимљиве и различите начине. Њена предавања су увек била прожета конкретним примерима на којима је студентима на једноставан начин представљала и појашњавала комплексне теорије о филмској музици. Као један од водећих стручњака из те области била је позивана као гостујући предавач на готово свим ирским универзитетима: Универзитет у Даблину (Dublin City University), Универзитет у Голвеју (University of Galway), Универзитет у Лимерику (University of Limerick), Технолошки институт у Слајгу (Institute of Technology Sligo), Технолошки институт у Дандоку (Institute of Technology, Dundalk), као и универзитетима у Великој Британији – Колеџ „Royal Holloway“ Универзитета у Лондону (Royal Holloway, University of London) и Универзитет у Еџилу (Edge Hill University), али и на многим фестивалима и у културним установама као што су Ирски филмски институт у Даблину (Irish Film Institute Dublin), Уметнички центар „Трискел“ у Корку (Triskel Arts Centre, Cork), Филмски фестивал у Корку (Cork Film Festival), Фестивал звука у Корку (Cork Sound Fair), као и Летњи фестивал у Корку (Cork Midsummer Festival).

Упоредо с преданим предавачким активностима, Данијела Кулезић-Вилсон је редовно учествовала на конференцијама посвећеним изучавању филмске музике. Међу њима се истиче конференција *Music and the Moving Image* на Универзитету „Стајнхард“ у Њујорку (NYU Steinhardt) којој се сваке године врло радо враћала. Седамнаесто издање те конференције, одржано у мају 2021. године, било је посвећено њој, док су поједини учесници, њени пријатељи и колеге своје презентације такође одржали у њену част.

Истраживања Данијеле Кулезић-Вилсон на пољу филмске музике, као и односа филмске музике и дизајна филмског звука, пионирска су и иновативна. Истраживала је могуће утицаје музике и јединствених музичких форми на поједине филмске ствараоце и њихове филмове, чиме се један део њених истраживања базира на испитивању могућих музичких својстава у филмовима, тј. музичке поетике филма, о чему говори и њена прва књига *The Musicality of Narrative Film* [Музикалност наративног филма] (Palgrave Macmillan, 2015). Као пасионираног љубитеља филма, али и изврсног музиколога, та истраживања су је касније водила у испитивање музикалности филмског звука изван оквира компоноване музике. Тако је спроводила пионирска истраживања испитујући музикалност звука дизајнираног за филм, као и употребу конкретне музике (*musique concrète*) у филму, што је представљено у њеној другој, и нажалост последњој књизи – *Sound Design is the New Score: Theory, Aesthetics, and Erotics of the Integrated Soundtrack* [Дизајн звука је нова партитура: теорија, естетика и еротика интегрисаног саундтрека / интегрисане музике за филм] (Oxford

University Press, 2019). Поред тога, Данијела Кулезић-Вилсон је заједно са Лиз Грин (Liz Greene) уредила *Зборник о дизајну звука и музици у медијима*, који је објавила издавачка кућа „Палгрејв“ (*The Palgrave Handbook of Sound Design and Music in Screen Media: Integrated Soundtracks*, 2016).

У својим радовима најчешће се бавила америчким независним продукцијама и експерименталним филмовима, као и делима Џима Џармуша (Jim Jarmusch, *Dead Man*), Дарена Аронофског (Darren Aronofsky, *Pi*, *Mother!*), Пола Томаса Андерсона (Paul Thomas Anderson, *Magnolia*), Питера Стрикленда (Peter Strickland, *Berberian Sound Studio*, *Katalin Varga*), као и Гаса Ван Санта (Gus Van Sant), у чијим филмовима је и приватно уживала. Њени радови су објављивани у водећим часописима из поља филмске музике у свету као што су: *Music and the Moving Image*, *Alphaville*, *Music*, *Sound and the Moving Image*, *Film and Film Culture*. У Србији је објављивала чланке у часописима *Нови звук*, *Музиколоџија* и *Музички ѿалас*, док је у *Музичком ѿаласу* била и чланица уређивачког одбора од 1993. до 2010. године. Била је ангажована као рецензент у престижним издавачким кућама као што су Oxford University Press, „Palgrave Macmillan“ и „Routledge“.

Као један од првих музиколога-филмолога с наших простора, Данијела Кулезић-Вилсон је храбро ушла у свет студија филмске музике, релативно младог истраживачког поља у којем се примећује значајан развитак током последњих година, чиме заузима значајно место у интердисциплинарним музиколошким истраживањима. Фокусом на музикалност филма преокренула је начине гледања на односе између филма и музике, сагледавајући музику не као додатак филму већ као структуралну и формалну филмску одредницу. У најрецентнијим радовима је отворила дискусију о значајном месту дизајна звука у филму, уврстивши на иновативан начин и развој музичке технике и технологије у интердисциплинарни пресек између музике и филма. Својим радом Данијела Кулезић-Вилсон је отворила нове авеније у размишљању и писању о музици и филму, и то представља њено велико наслеђе које ће надахнути нове младе музикологе и студенте филмске музике. У српској музикологији је отворила врата ка истраживању филмске музике, док је у Музичком одсеку Универзитета у Корку, који има изузетне наставне програме из области популарне музике, увела у наставни програм бројне значајне течајеве о филмској музици, окупивши тако током година велики број студената из свих делова Ирске и са готово свих страна света, заинтересованих за ту област.

Колико су њени радови били инспиративни, толико је и рад с њом био подстицајан и покретачки. У свим нашим разговорима увек је била директна и отворено је говорила о нашој струци, професији, академском раду, али и о многим животним темама и проблемима с којима смо се сусретале у последњих неколико година. Од самог почетка мојих студија у јануару 2018. године, упозорила ме је да ће бити тешко, и да ће се овај период на моменте чинити бескрајно дугим и безнадежним, знајући и сама да је писање доктората психички и физички исцрпљујући вишегодишњи пројекат, као и да су живот и студирање у иностранству посебно изазовни. Испоставило се да ће околности бити немерљиво теже због пандемије ковида-19 и њене борбе са болешћу. Међутим, чак и у тим, изузетно тешким околностима ни једног тренутка није

престала да буде посвећени ментор. Наши разговори су ми изузетно помогли у првим, нарочито неизвесним месецима пандемије, при суочавању са губицима и животним изазовима, далеко од сигурности дома и породице. Као ментор, на деловима моје тезе радила је скоро до самог краја, па наша кореспонденција сеже готово до њених последњих дана. У тим, последњим својим порукама охрабривала ме је и управо својим примером показивала како упркос тешким тренуцима треба остати храбар, дисати дубоко и ићи даље. Данас се приближавам завршетку студија, а њене речи ми одзвањају у сећању, као и једна песма младе песникиње Саре Радојковић у којој се каже: „У брдима горе шуме / А толике воде, низ стрмо брдо / Стоје непомично. Данас те боли оно / Што ће сутра бити плодна земља“.¹ У овом несигурном и стресном времену честих и турбулентних промена Данијелине речи, преданост и подршка дају ми снагу и наду да ћу једног дана убирати плодове рада који смо заједно започеле.

Ана Ђорђевић

1 Sara Radojković, Sonja Bajić, „Okrutnost utehe“, *Vežbanka za strah*, Beograd: Kontrast izdavaštvo, 2019, 40.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

78

МУЗИКОЛОГИЈА : часопис Музиколошког
института САНУ = Musicology : journal of the Institute
of Musicology SASA / главни и одговорни уредник =
editor-in-chief Александар Васић. - 2001, бр.1-
. - Београд : Музиколошки институт САНУ, 2001-
(Београд : Скрипта Интернационал). - 25 cm

Полугодишње. - Текст на срп. и више светских језика. -
Друго издање на другом медијуму: Музикологија (On-
line) = ISSN 2406-0976

ISSN 1450-9814 = Музикологија
COBISS.SR-ID 173918727
